

Handläggare
Kristin Lindgren
Antikvarie, Stadsmuseet
Kulturmiljö**Till**
Stadsbyggnadskontoret

Hemsystem 1, Högdalen

Kompletterande underlag för undersökning om betydande miljöpåverkan för Dp 2018–13464

Antikvarisk bedömning av projektets påverkan på kulturmiljön

Stadsmuseet bedömer att det påbörjade planarbetet inte kan antas innebära en så betydande miljöpåverkan på kulturmiljön att en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) behöver tas fram ur kulturmiljösynpunkt. Bedömningen har gjorts utifrån kriterierna i 5 § och 10–13 §§ miljöbedömningsförordningen.

Utöver detta kvarstår Stadsmuseets synpunkter i tidigare remissvar (se *Bakgrund* nedan), men bedömer att det omarbetade förslaget tar större hänsyn till platsens kulturhistoriska värden än tidigare. Stadsmuseet anser i synnerhet den indragna placeringen med förgårdsmark är positivt ur kulturmiljösynpunkt och visar på större anpassning till omgivande bebyggelse och platsens kulturhistoriska värden.

Påbörjat planarbete

Planområdet omfattar fastigheten Hemsystem 1 i Högdalen. Detaljplanens syfte är att möjliggöra för tre vård- och omsorgsboenden. Planförslaget ska bidra till att stärka Ripsavägen som koppling mellan Högdalen och Älvsjö. Värdefull natur och karaktärsskapande berg ska bevaras i möjligaste mån. Planförslaget förutsätter att befintlig byggnad rivs. Stadsbyggnadskontoret bedömer att en rivning är nödvändig för att tillmötesgå behovet av ändamålsenliga lokaler i enlighet med gällande arbetsmiljökrav. För att reducera klimatpåverkan ska möjligheten till återbruk utredas.

Sedan planstart 2018 har planförslaget omarbetats och den tidigare planerade skolan har utgått. I samband med planstart begärde stadsbyggnadskontoret in underlag för att genomföra undersökning av betydande miljöpåverkan. Det här projektet har därefter klassats som ett sådant MKB-projekt som avses i 4 kap. 34 § PBL och ska därför bedömas enligt utökade kriterier. Stadsbyggnadskontoret att ombett Stadsmuseet att komplettera i ärendet, om ytterligare underlag, som tidigare inte delgivits i ärendet, bör ligga till grund

för stadsbyggnadskontorets undersökning. Stadsbyggnadskontoret kommer att bedöma underlaget utifrån kriterierna i 5 § och 10–13 §§ miljöbedömningsförordningen.

Bakgrund

Kulturförvaltningen har lämnat synpunkter om rubricerat planarbete vid två tidigare tillfällen, se dnr 4.1/164/2022, 2022-01-31 och dnr 4.1/4146/2018, 2019-01-07. Inför aktuell remiss har planförslaget omarbetats och den tidigare planerade skolan har utgått. I stället prövas tre byggnadsvolymer för vård- och omsorgsboende.

Tidigare har Stadsmuseet bland annat bedömt att det påbörjade planarbetet inte kan antas innebära en så betydande miljöpåverkan att en miljökonsekvensbeskrivning behöver tas fram. I samrådet framförde kulturförvaltningen att det var positivt att förskolebyggnaden har utgått ur planarbetet och att den norra delen av området planläggs som parkmark. Den föreslagna skolbyggnaden bedömdes möjlig att placera på platsen, men kulturförvaltningen bedömde att utformningen och storleken på vård- och omsorgsboendet avviker i både skala och placering i förhållande till fastighetens totala exploatering och omkringliggande bebyggelse. Byggnaden föreslogs i stället vara lägre och placeras längre in på fastigheten för att inte dominera över den småskaliga närmiljön som till stor del består av en- och tvåvåningshus. Kulturförvaltningen bedömde att den sammantagna storleken och det visuella intrycket av de två anläggningarna riskerade att vara ovarsamt mot kulturmiljön och Högdalens ursprungliga plan som utgår från högre bebyggelse och punkthus i centrum, med en krans av radhus och kedjehus längst ut. Bättre inpassning i sammanhanget vore därför önskvärt.

Kunskapsläget

Högdalen är uppdelat i tre större områden; två bostadsområden som separeras av tunnelbanan, varav det västra hyser den relativt stora centrumanläggningen och öster om dessa ett verksamhetsområde det så kallade Högdalens företagsområde. Planmönstret återspeglar 1950-talets omvälvningar i stadsplaneringen; från östra Högdalens traditionella planering med organisk folkhemsarkitektur, till västra Högdalens modernare mer storskaliga bebyggelse. Som helhet består bebyggelsen av lamellhus i tre våningar kombinerade med höga punkthus.

Hemsystem 1 uppfördes 1963 efter ritningar av C-G Carlstedt arkitektkontor som sjukhus/sjukhem i två våningar och tre våningar i hörnet Ripsavägen/Bälingevägen. Sjukhemmet består av en långsträckt byggnad med utspringande byggnadskroppar färgsatta i olika kulörer. Byggnaden omgestaltades i början på 1990-talet.

Angränsande till fastigheten ligger flera kvarter med småhus vilka är en naturlig övergång till den angränsande villastadsdelen Örby.

Kulturhistoriskt värde

Fastigheten med bebyggelse är markerad med gult i stadens kulturhistoriska klassificeringskarta. Det betyder att Stadsmuseet har bedömt att fastigheten med bebyggelsen är av positiv betydelse för stadsbilden och/eller av visst kulturhistoriskt värde. För sådan bebyggelse kan 8 kap. 14 och 17 §§ plan- och bygglagen tillämpas, vilket innebär att underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadens kulturhistoriska värden, att ändringar ska utföras varsamt och med hänsyn till byggnadens karaktärsdrag samt med tillvaratagande av byggnadens kulturhistoriska värden.

Byggnaden framstår med sitt rena enkla formspråk som en lågmäld representant för sin tid, trots ombyggnaden. Den är fint inpassad i terrängen och oaktat sin storlek dominerar den inte över kringliggande småhusbebyggelse.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Malin Myrin, Enhetschef Stadsmuseet kulturmiljö	2026-06-25